

VELIKE BOGINJE O OBOLJENJU

Bolest

Velike beginje su ozbiljna zarazna bolest koja je ponekad smrtonosna. Ne postoji specifično liječenje velikih beginja i jedina preventivna zaštita je vakcinacija. Naziv velike beginje dolazi od latinske riječi "tačkast" i odnosi se na bubuljice koje se javljaju po licu i tijelu zaražene osobe.

Postoje dva klinička oblika velikih beginja:

- Velike beginje (variola major) je ozbiljna i najčešća forma velikih beginja sa obimnjim osipom i višom temperaturom. Postoje četiri vrste velikih beginja (variola major): obična, najčešća vrsta koja se javlja u 90 ili više posto slučajeva); modificirana (blagi tip koji se javlja kod ranije vakcinisanih osoba); zatim površinska i hemoragična (rijetka i vrlo ozbiljna). Istoriski gledano smrtnost kod velikih beginja je oko 30 posto; međutim površinske i hemoragične velike beginje su obično smrtonosne.
- Male beginje (variola minor) su manje uobičajena i manje opaka bolest sa stopom smrtnosti od oko jedan posto ili nižom.

Velike beginje su se javljale povremeno tokom hiljada godina ali je bolest iskorijenjena nakon provedenog programa vakcinacije u čitavom svijetu. Posljednji slučaj velikih beginja dogodio se u Somaliji 1977. godine. Nakon što je bolest eliminisana u svijetu, obustavljena je redovna masovna vakcinacija ljudi protiv velikih beginja jer više nije bilo potrebe za preventivnom zaštitom.

Odakle potiču velike beginje?

Velike beginje izaziva virus variole koji se pojavio među stanovništvom prije hiljada godina. Virus variole je iskorijenjen osim što postoje zalihe koje se koriste za laboratorijska istraživanja. Međutim nakon posljedica septembarskih i oktobarskih događaja 2001. godine postoji povećana zabrinutost da bi se virus velikih beginja mogao upotrijebiti kao sredstvo za bioterizam. Zbog toga vlada Sjedinjenih Američkih Država preduzima mјere predostrožnosti za rješavanje problema u slučaju izbijanja epidemije velikih beginja.

Prenošenje bolesti

Generalno je potreban direktni i dovoljno dug kontakt licem u lice da bi se velike beginje prenijele sa jedne na drugu osobu. Velike beginje se mogu takođe prenositi u direktnom kontaktu sa zaraženim tjelesnim izlučevinama ili kontaminiranim predmetima kao što su posteljina ili odjeća. Velike beginje su se rijetko prenosile putem virusa kroz vazduh u zatvorenim prostorima kao što su zgrade, autobusi i vozovi. Ljudi su jedini prirodni domaćini velikih beginja. Nije vjerovatno da insekti i životinje prenose velike beginje.

Osoba koja ima velike beginje postaje ponekad prenosilac zaraze kada dobije povišenu temperaturu, ali je **najviše zarazna kada se pojavi osip**. U tom stadiju zaražena osoba je obično jako bolesna i nije u stanju da se kreće u društvu. Inficirana osoba je zarazna sve dok ne otpadne posljednja krasta velikih beginja.

Velike boginje

Period inkubacije (Trajanje: 7 do 17 dana) Nisu zarazne	Nakon ulaska virusa u tijelo slijedi period inkubacije u kojem ljudi nemaju nikakvih simptoma bolesti i dobro se osjećaju. Period inkubacije traje prosječno 12 do 14 dana ali može i da se kreće od sedam do 17 dana. U ovom periodu ljudi nisu zarazni.
Polazni simptomi: (Prodrom-Prvi simptomi) (Trajanje: 2-4 dana) Ponekad su zarazne*	Prvi simptomi velikih boginja su povišena temperatura, opšti osjećaj bolesti, glavobolja i bolovi u tijelu a ponekad i povraćanje. Temperatura je obično visoka i raste od 38,3 do 40 stepeni Celziusa. U ovoj fazi ljudi su obično jako bolesni i ne mogu da vrše svoje normalne aktivnosti. Ova se faza naziva <i>prodrom</i> i može da traje od dva do četiri dana.
Rani osip (Trajanje : oko 4 dana Najzaraznije	Osip se prvo javlja kao male crvene tačkice na jeziku i u ustima. Ove tačkice se razvijaju u rane koje se otvaraju i šire velike količine virusa u ustima i grlu. U ovoj fazi osoba postaje najviše zarazna . U fazi kada se rane u ustima otvore, javlja se osip na koži koji počinje po licu a zatim se širi po rukama, nogama a onda po šakama i stopalima. Osip se obično širi po svim dijelovima tijela u toku 24 sata. Kada se pojavi osip tada temperatura obično pada i osoba se osjeća bolje. Trećeg dana osip prelazi u plikove. Četvrti dan plikovi se pune gustom neprozirnom tečnošću i obično u centru imaju ulegnuće slično pupku. (To je najbitnija osobina po kojoj se razlikuju velike boginje od ostalih bolesti.) U ovoj fazi temperatura često ponovo raste i ostaje visoka sve dok se ne obrazuje krasta preko plikova.
Postularni osip Trajanje: oko 5 dana Zarazne	Plikovi postaju pustule , oštro uzdignute, obično okrugle i tvrde na dodir kao da se ispod kože nalazi mali okrugli predmet. Ljudi često kažu da bubuljice osjećaju kao bezbol (BB) loptice ugrađene ispod kože.
Pustule i kraste Trajanje: oko 5 dana Zarazne	Pustule počinju da obrazuju koru a zatim krastu . Krajem druge sedmice, nakon pojave osipa, najveći dio rana prelazi u kraste.
Sanacija krasta Trajanje: oko 6 dana Zarazne	Kraste počinju da otpadaju ostavljajući znakove na koži u vidu ožiljaka . Najveći dio krasta otpada u toku prve tri sedmice od pojave osipa. Osoba je zarazna sve dok ne otpadnu sve kraste.
Kraste otpale Nisu zarazne	Kraste su otpale. Osoba više nije zarazna.

- *Velike boginje mogu da budu zarazne za vrijeme prodrom faze ali su najviše zarazne u toku prvih sedam do 10 dana od pojave osipa*

Za više informacija nazovite Odjel za zdravlje u Sjevernoj Dakoti na tel. 701.328.2378.